การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*

The Curriculum Evaluation on Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Silpakorn University

มาเรียม นิลพันธุ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้แนวคิดการประเมินของ Danial L. Stufflebeam รูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การตรวจเอกสารหลักสูตร สอบถามความคิดเห็นและสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรจากกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 9 คน ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ จำนวน 18 คน ผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 23 คน นักศึกษา 103 คน และ บัณฑิต จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบตรวจเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติคือค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินด้านบริบท ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์หลักสูตรเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตมากเกินไป

3. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ผลงานทางวิชาการและ

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” โดย มาเรียม นิลพันธุ์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ E-mail Address : maream_su@hotmail.com

ผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความเหมาะสมห้องปฏิบัติการจุดเชื่อมต่อ Internet ห้องทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างชัดเจนเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการบริการด้านธุรการ การยื่นคำร้องต่างๆ การจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน

5. ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ/วิชาชีพ มีความสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือบัณฑิตที่จบการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณลักษณะที่เหมาะสม

6. ผลการประเมินด้านผลกระทบ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก บัณฑิตมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บัณฑิตได้นำความรู้ที่ได้เรียนไปสร้างผลงานทางวิชาการหรือนวัตกรรมการเรียนการสอน และผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตส่งผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงานได้รับผลประโยชน์ตรงตามที่คาดหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานต่างๆ ในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน

7. ผลการประเมินด้านประสิทธิผล ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านวิชาการภายในหน่วยงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือประสิทธิภาพด้านการจัดการของหน่วยงาน

8. ผลการประเมินด้านความยั่งยืน ในภาพรวมและรายข้อพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การพัฒนาวิชาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการศึกษาดูงานในประเทศ

9. ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือบัณฑิตนำความรู้ไปปฏิบัติงานได้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์กับตามความต้องการของชุมชนโดยการปรับปรุงและการนำไปใช้ เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีใหม่ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้รับเชิญเป็นวิทยากรด้านหลักสูตรการสอน และการนิเทศ

10. ผลการศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน พบว่า ด้านบริบท พบว่า โครงสร้างรายวิชาในหลักสูตร (แผน 2) มีจำนวนหน่วยกิตมากเกินไป ควรลดจำนวนหน่วยกิตโดยปรับความซ้ำซ้อนในบางรายวิชา ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า วิชาบังคับแกนบางรายวิชาผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิชามีพื้นความรู้แตกต่างกัน ในการจัดการเรียนการสอนควรมีการแบ่งกลุ่มย่อยผู้เรียนตามกลุ่มวิชาหรือตามระดับพื้นฐานความรู้ความสามารถด้านกระบวนการ พบว่า แนวการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฝึกปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและการสอนยังไม่เป็นระบบ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาใช้กระบวนการสืบเสาะ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ขาดความชัดเจนและไม่

สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาควรรับนักศึกษาที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญประสบการณ์ ของตนเองในแต่ละด้าน ด้านผลผลิตพบว่าส่วนหนึ่งแต่งกายไม่เหมาะสม ขาดวินัยและความรับผิดชอบ ควรสร้างความตระหนัก และทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาปริญญาเอก ด้านผลกระทบ พบว่าขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและเวทีนำเสนอผลงานวิชาการระดับนานาชาติ ดังนั้นทางควรสนับสนุนงบประมาณและหาเวทีการนำเสนอผลงานทางวิชาการในระดับนานาชาติ

Abstract

The research of the curriculum evaluation on doctoral of philosophy program in curriculum and instruction, faculty of education Silpakorn university. The purposes of this research were to 1) evaluate the curriculum on doctor of philosophy program in curriculum and instruction, faculty of education Silpakorn university in context, input, process, product, impact, effectiveness, sustainable and transportability. 2) study problems and guidelines to improve the doctoral of philosophy program in curriculum and instruction. The research staff conducted a curriculum evaluation on doctor of philosophy program in curriculum and instruction by using the Danial L.Stufflebeam evaluation method and the CIPPIEST Model. The data were collected by using questionnaire and interview the people who involved in the curriculum using for their opinions on the matter. There were 6 groups of people were involved in the curriculum using. They were 2 executives, 9 conducting committee members/routine curriculum instructors, 18 instructors/considering thesis committee members, 23 educates' employers, 103 students and 39 graduates. The instruments used in the study included the questionnaire, the interview form and the document check form. The collect data were analyzed by using percentage (%), mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) and content analysis.

The results of the research were as follows :

1. The result of the curriculum evaluation on doctor of philosophy program in curriculum and instruction, faculty of education Silpakorn university as a whole found that the graduates, the students, the instructors/the committee for thesis reviewing, the conducting committee/the routine instructor, the university executives the faculty executives and the graduates' employers showed their opinions appropriate at the high level.

2. The results of the context evaluation as a whole and an item apart found that the curriculum was appropriate at the high level. But when considered in each item, the item on the purpose of the curriculum that appropriate the present condition was at the highest level and the lowest level was the appropriateness of the total credits.

3. The results of the input as a whole found that the curriculum appropriate was at the high level. When considered as individual item, the mean of the item about the qualification, knowledge, experience of academic works and the appropriate potency of the instructors' researches was at the highest level. The lowest mean was the item on the internet linking laboratory, and the appropriate academic sharing room.

4. The results of the process as a whole and individual item found that the curriculum was appropriate at the high level. The highest mean was the mean of the thesis advisors about checking and giving advice appropriate and clearly. The lowest mean was the aspect of the service affairs, the application to register. The executives of the university and the faculty thought that the process of the curriculum was appropriate but should emphasize the learners' self-study.

5. The results of the product aspect as a whole found that the appropriateness of the curriculum was at the high level, but when considering to the individual item found that the graduates thought that the graduated students had academic leadership, the ability of curriculum development and the ability of learning and teaching management were at the highest level. The opinion of the students, the instructors the committee for thesis reviewing was at the high level. The opinion of the university executives, the faculty executives, the conducting committee and the routine instructor of the curriculum was about the graduates studying under the curriculum had appropriate quality.

6. The results of the impact aspect as a whole found that the curriculum was appropriate at the high level. The opinions of the graduates' employers about the curriculum were at the highest level as a whole. Considering each item found that the highest mean was about the graduate applying their knowledge to create academic works or learning and teaching innovations, and the results of the graduates' work led to the organization profitably as the anticipation. The lowest mean was that the graduates were invited as specialists and experts both in and out the organization.

7. The result in the effectiveness aspect as a whole found that the curriculum was appropriate at the highest level. When considering about each item found that the highest mean was the graduates' work was the effect on academic efficiency of the organization. The lowest mean was the efficient management of the organization.

8. The results of the sustainable aspect as a whole and individual item found that the curriculum was appropriate at the highest level. When considering about each individual item found that the highest mean was the career development, and the lowest mean was the education study tour in foreign countries.

9. The results of the transportability found that the curriculum was appropriate at the high level. When considering about each individual item found that the item on the graduates could apply the knowledge in working, getting along with the changing of the community need by adapting and applying related to the new concept and new theories. The lowest mean was the item about the graduates were invited to be guest speakers about curriculum, instruction and supervision.

10. The results of the problem study and the guideline improve of the curriculum on doctor of philosophy program in curriculum and instruction found that there were problems and some suggestion as follows. The context aspect found that the course structure in the curriculum (Plan 2) had too many credits, so the credits should be reduced by integrating the any overlapping courses into one course. The aspect of the input factors found that some core courses had students with different basic knowledge. Therefore, there should be divided students into small groups depending on subjects on basic knowledge, or providing extra activities. The process aspect found that learning and teaching process on the practicing courses of development and instruction were confusing. The instructors should explain the students in advance to make them get ready in budget and time to study. Study in class 6 hours a day on weekend was not enough for doctoral study. Learning and teaching management should encourage students to employ self-study searching on other days. The systematic arrangement of the thesis advisors was not clear and getting along with the students' needs. The thesis advisors should accept the advisee according their specialty and experience of the advisors. The product aspects found that the some doctoral students did not wear appropriate cloths, lack of discipline, and irresponsible. The students should be encouraged to aware and realize correctly in order to improve their personality appropriately as the doctoral students. The impact aspect found that there were problems on lacking about budget support and the place to present international academic works. The curriculum management committee/instructors, graduate school, department and faculty should support students to present academic works to international conference.

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาการในด้านต่างๆ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือชี้นำในการพัฒนาคนในชาติให้มีความเจริญทางด้านความคิด สติปัญญาเพื่อให้ก้าวทันความเจริญและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม สิ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับคือ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณสมบัติต่างๆ ครบถ้วนตามที่หลักสูตรต้องการและตามความคาดหวังของสังคมองค์ประกอบ

สำคัญของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพคือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิธีการหรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา (Beauchamp 1981: 28) หลักสูตรที่มีคุณภาพเมื่อนำไปใช้ต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน การประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอนั้นเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนที่ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนและการปฏิบัติการที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรมีเกณฑ์ระบุว่า ควรมีการประเมินหลักสูตรในทุกๆ หนึ่งรอบการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลัก คือการผลิตบัณฑิตโดยเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่างๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ในส่วนปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ

โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างอิสระรวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการเชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ และเพื่อให้สอดรับกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualification Framework for Higher Education, TQF : HEd) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิต รวมทั้งใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ) [Online] http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/)

เมื่อใช้หลักสูตรไปได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมิน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมิน (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537 : 217) การประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากผู้ใช้หลักสูตรจะประเมินเพื่อพิจาณาตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติ

เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีพ.ศ.2548 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548 : 17 และมาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 31) เพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

จากการเปิดสอนหลักสูตรระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มวิชาหลักสูตรและการนิเทศ 2) กลุ่มวิชาการสอนภาษาอังกฤษ 3) กลุ่มวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งเปิดหลักสูตรจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา 5 ปียังไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 และปัจจุบันมีการเปิดสอนเพิ่มอีก 2 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาการสอนภาษาไทย กลุ่มวิชาการสอนสังคมศึกษาด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ซึ่งรับผิดชอบบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเห็นสมควรดำเนินการประเมินหลักสูตรดังกล่าว เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้มาตรฐานตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้

2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิธีการศึกษา

1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการประเมินหลักสูตร โดยมากมักมีรูปแบบ (Model) ต่างๆ เพื่อการประเมิน เช่น รูปแบบที่ยึดเป้าหมายเป็นฐาน (Goal Based Model) ตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1949) โพรวัส (Provus, 1971) รูปแบบตอบสนอง (Responsive Model) ตามแนวคิดของ สคริพเวน (Scriven, 1973) สเตค (Stake, 1975) รูปแบบที่ยึดผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model) ตามแนวคิดของไฮสเนอร์ (Eisner, 1975) และรูปแบบที่ยึดการตัดสินใจ (Decision Making Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ที่เรียกว่า CIPP Model การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model และต่อมาขยายผลที่ผลผลิตเป็น IEST อีก จึงเป็น CIPPIEST Model เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 31-32)

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่าสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกดีหรือไม่ อย่างไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับงบประมาณ อาคารสถานที่ คุณลักษณะ / คุณวุฒิ/ คุณสมบัติ/ประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้สอน / จำนวน คุณภาพของผู้เรียน / พื้นฐานความรู้ผู้เรียน สื่อ วัสดุ / อุปกรณ์/ หนังสือตำรา เอกสารหลักสูตร การสนับสนุนส่งเสริมของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เวลาและช่วงเวลา

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดเด่น จุดอ่อนหรือจุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือ จุดเด่นจุดอ่อน หรือจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานในการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีการจดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ วิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ การกำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ รวมทั้งความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ สมรรถนะ จากการเรียนการสอนในหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงได้หรือไม่อย่างไร อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพันธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติ พฤติกรรม

ในการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ CIPP Model ต่อมาได้มีการขยายแนวคิดโดยการขยายผลผลิต (Product: P) ออกเป็น IEST โดย

I (Impact) เป็นผลกระทบที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ต้องการให้เกิด

E (Effectiveness) เป็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้น

S (Sustainable) เป็นความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น

T (Transportation) เป็นผลที่สามารถถ่ายทอดขยายผลต่อเนื่องได้

ผลจากการขยายแนวคิดทำให้การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ CIPP Model มีการขยายการประเมินผลผลิต (Product) โดยส่วนใหญ่ขยายผลการประเมินผลผลิตครอบคลุมถึงผลกระทบ (Impact) ด้วยคือเน้นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาผลที่ นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ อาจมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับ

การศึกษาต่อ การมีงานทำ การได้รับรางวัล เกียรติยศ เกียรติบัตร การเป็นที่ยอมรับ การมีชื่อเสียงของสถาบัน การนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

รูปแบบการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการประเมินของ Danial L. Stufflebeam เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของหลักสูตรอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรการพิจารณาใน 8 ด้าน คือ

1. การประเมินบริบท (C : Context Evaluation) เป็นการประเมินความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน/สังคม เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างรายวิชา รายวิชาที่เปิดสอน และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (I : Inputs Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยคุณวุฒิอาจารย์ พื้นฐานนักศึกษา และทรัพยากรในการดำเนินการ ตามหลักสูตร ได้แก่ เอกสารตำรา อุปกรณ์การเรียนการสอน สถานที่ และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3. การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร จัดการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้สอน/ผู้เรียน ตลอดจนการบริการต่างๆ

4. การประเมินผลผลิต (P : Products Evaluation) เป็นการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตในด้านความรู้ ความสามารถ การนำความรู้ในหลักสูตรไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับผู้มีมีส่วนได้ส่วนเสีย

5. การประเมินด้านผลกระทบ (I : Impact Evaluation) ได้แก่การประเมินผลงาน หรือผลที่เกิดจากการเรียน และนำไปใช้ในการทำงาน หรือพัฒนาหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น เช่น การผลิตและเผยแพร่งานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการ การยอมรับจากชุมชนและสังคม

6. การประเมินด้านประสิทธิผล (E : Effectiveness Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดกับตัวดุษฎีบัณฑิตโดยตรงหลังจบการศึกษา ได้แก่ ความมั่นใจในในองค์ความรู้ที่มีอยู่ ความเชี่ยวชาญ ประสิทธิภาพด้านวิชาการ ด้านการจัดการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ การดำเนินงานที่คุ้มค่า และด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

7. การประเมินด้านความยั่งยืน (S : Sustainability Evaluation) เป็นการประเมินความรู้ความสามารถของบัณฑิต ในการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้พัฒนางาน หรือเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปสู่การทำงานหรือพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ

8. การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (T : Transportability Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดกับบัณฑิต ในการถ่ายทอดความรู้ หรือขยายองค์ความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยการประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีใหม่ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน การปรับกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่จบการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ถึง ปีการศึกษา 2554 จำนวน 39 คน

2.2 นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างปีการศึกษา 2552 ถึง ปีการศึกษา 2553 จำนวน 103 คน

2.3 ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชา หลักสูตรและการสอน จำนวน 23 คน

2.4 อาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่างๆ ในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน / กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ จำนวน 18 คน

2.5 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 2 คน

2.6 คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 9 คน

3. เครื่องมือที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ อาศัยเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน เป็นคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านคุณภาพของบัณฑิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ ข้อมูลที่ได้ถูกตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับ และบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงโปรแกรมสำเร็จรูป ก่อนการวิเคราะห์ทางสถิติได้มีการทดสอบได้มีการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความสอดคล้องภายในของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาช

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่มีข้อคำถามที่เป็นแบบมาตรประเมิน (Rating Scale) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาช (The Coefficient of Alpha)

สรุปผลศึกษา

ผลจากการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จากความคิดเห็นของ ดุษฎีบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา นักศึกษา ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้บริหารคณะ มีประเด็นที่คณะผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 16-20) และไทเลอร์ (1969:37) ที่กล่าวถึงการออกแบบหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้นต้องพิจารณาสิ่งที่มากำหนดหลักสูตร ทั้งนี้รวมถึง ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนด้วย

ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบท พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปริ้นท์ (Print. 1993: 32) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ดีนั้นควรมีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชาติ สอดคล้องกับวัฒนธรรม และต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ต้องเน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามหลายด้าน

ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุดคืออาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยมีศักยภาพที่เหมาะสม

ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างชัดเจนเหมาะสม

ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา วังถนอมศักดิ์ (2553: 139) ที่พบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์ ที่กล่าวว่า “คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพระดับสากล เป็นผู้นำในการพัฒนาบุคลากร การวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษา อนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งผลการประเมินด้านผลผลิตชี้ให้เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF)

ผลการประเมินด้านผลกระทบ ในภาพรวม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์ และทัศนา แสวงศักดิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พบว่า ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตมีการนำความรู้ไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานหลังสำเร็จการศึกษาและการพัฒนาตนเองหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามองค์ประกอบ ที่ 2 การผลิตบัณฑิต ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ผลการประเมินด้านประสิทธิผล พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ จาคอบส์ (Jacobs, 2010 : 171-173) ที่กล่าวถึงหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนโดยประเด็นที่สำคัญคือ ความยั่งยืนของความรู้ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับ รายวิชาบังคับแกน รายวิชาเอกที่ต้องส่งเสริมทั้งความรู้และทักษะไปพร้อมกันและจิตสาธารณะ (Habits of Mind) นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบัณฑิตด้วยกันส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์และคณะ (2548: บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก ประเด็นที่น่าสนใจคือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดประสิทธิภาพด้านการจัดการของหน่วยงาน ซึ่งอาจแสดงให้

เห็นว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาควรมีความสามารถหรือทักษะในการจัดการ/การบริหารควบคู่กับความสามารถด้านวิชาการ

ผลการประเมินด้านความยั่งยืนในภาพรวมและรายข้อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ เบอร์นี่ และ ชาร์ล (Bernie & Charles 2009 : 73) ได้ระบุไว้ว่าเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษ ที่ 21 (Bernie & Charles 2009 : 76-77) ที่ควรส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน 7 ทักษะ ซึ่งรวมถึงทักษะด้านอาชีพและเข้าใจในตนเองที่ผู้เรียนต้องมีสามารถในการประยุกต์ปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามบริบทเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2. ผลการศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน พบว่า มีปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ด้านบริบทพบว่า พบว่า โครงสร้างหลักสูตร (แผน ก แบบ 2) มีจำนวนหน่วยกิตมากเกินไป ดังนั้นแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงคือควรลดจำนวนหน่วยกิตโดยปรับรายวิชาเพื่อให้เหมาะสม นอกจากนี้ในบางรายวิชามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน จึงควรบูรณาการเนื้อหาวิชาเป็นรายวิชาเดียวกัน

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า วิชาบังคับแกนบางรายวิชาผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิชา มีพื้นความรู้แตกต่างกัน และยังพบปัญหาว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและพื้นฐานความรู้ด้านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามกลุ่มวิชา หรือจัดกลุ่มระดับพื้นฐานความรู้ความสามารถ หรือมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อปรับพื้นฐานก่อนเปิดภาคการศึกษา

2.3 ด้านกระบวนการ พบว่า แนวการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 472 518 ฝึกปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ไม่เป็นระบบทำให้นักศึกษาสับสน ขาดความชัดเจนในการปฏิบัติและเกี่ยวข้องกับงบประมาณ แนวทางการแก้ปัญหา/ปรับปรุง คือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับนักศึกษาล่วงหน้า อย่างน้อย 1 ภาคการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาเตรียมความพร้อมและงบประมาณ

การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ขาดความชัดเจนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหา/ปรับปรุง คือ การทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาควรรับนักศึกษาที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ของตนเองในแต่ละด้าน

การสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) มีความยืดหยุ่นมากเกินไป จนทำให้ขาดความเป็นระบบ ดังนั้นการแก้ไขปัญหา/ปรับปรุง คือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกรายวิชา ทุกกลุ่มวิชา ไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอนแต่ละบุคคล

เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการขาดจิตบริการ (ภาควิชา, บัณฑิตวิทยาลัย) เวลาทำการไม่สอดคล้องกับเวลาของนักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการบางคนที่มาทำงานในวันเสาร์-อาทิตย์ (ภาควิชา) ไม่ใช่เจ้าหน้าที่บริการด้านวิชาการ ดังนั้นจึงไม่สามารถประสานงานหรือดำเนินการให้กับนักศึกษาได้ ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหา/ปรับปรุง สำหรับภาควิชา คือ การกำหนดวัน-เวลา การให้บริการที่ชัดเจนโดยเฉพาะการให้บริการด้านวิชาการ/ธุรการ เช่น การระบุวันเป็นวันอาทิตย์ เวลา 09.00 -16.30 น. เป็นต้น

2.4 ด้านผลผลิต ปัญหาที่พบ คือ นักศึกษาปริญญาเอกบางคนแต่งกายไม่เหมาะสม ขาดวินัยและความรับผิดชอบ ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหา/ปรับปรุง คือ การสร้างความตระหนักและทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อให้นักศึกษามีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาปริญญาเอก หรือออกข้อบังคับว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวการปฏิบัติ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยหลายๆ แห่ง เช่น มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่พบปัญหาการแต่งกายไม่เหมาะสมของนักศึกษาจึงได้ออกข้อบังคับว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาขึ้น [Online] (http://gs.utcc.ac.th/ceomba/news_detail.php?bn_id=182)

2.5 ด้านผลกระทบ ปัญหาที่พบ คือ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและเวทีนำเสนอผลงานวิชาการระดับนานาชาติ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ทางคณะกรรมการบริหารหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชา และคณะ ควรประสานความร่วมมือ สนับสนุนการนำเสนอผลงานทางวิชาการในระดับนานาชาติโดยการสนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักศึกษาทราบ และมีการติดตามข้อมูลด้านนี้เป็นระยะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้

ผลจากการวิจัยการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบท บางรายวิชาเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น ควรบูรณาการรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงเป็นรายวิชาเดียวกัน และควรมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามพื้นฐานความรู้ ความสามารถ สำหรับการศึกษาในบางรายวิชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ และ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เป็นต้น

2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่ก็ต่ำกว่าด้านอื่นๆ โดยพบว่า ห้องเรียน ห้องศึกษาค้นคว้า/ห้องสืบค้นข้อมูลมีสื่อ อุปกรณ์ไม่เอื้อต่อการใช้งาน ขาดการดูแลรักษาไม่เอื้อต่อการใช้งาน ดังนั้นคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ภาควิชา คณะศึกษาศาสตร์ควรเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้อยู่ในสภาพใช้งานอยู่เสมอ

3. ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลกระทบ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและเวทีนำเสนอผลงานวิชาการระดับนานาชาติ ดังนั้น ทางคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรประสานความร่วมมือ กับ บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชา และคณะในการสนับสนุนงบประมาณ สำหรับการนำเสนอผลงานทางวิชาการในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ควรมีการปะชาสัมพันธ์เพื่อให้นักศึกษาทราบ และมีการติดตามข้อมูลด้านนี้เป็นระยะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยจำแนกตามกลุ่มวิชา

2. ควรมีการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยกำหนดขอบเขตการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และ

คุณภาพบัณฑิตระดับปริญญาเอก ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

3. ควรมีการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ในลักษณะของการวิพากษ์ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต มาให้ข้อคิดเห็น และการเก็บรวบรวมข้อมูลควรมีการรวบรวมข้อมูลทางระบบออนไลน์

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. [Online], สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2554. Available from http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/.

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2550). “การพัฒนารูปแบบการประเมินหลักสูตร: การประยุกต์ใช้การประเมินอภิมาน.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2553). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553. [Online], สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2554. Available from http://www.educ.su.ac.th/images /stories/Download_document /quality_assurance/manual_sar_2553_nov.pdf.

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2554). ข้อบังคับว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. [Online], สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2554. Available from http://gs.utcc.ac.th/ceomba/news_detail.php?bn_id=182)

มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). “การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP Model” คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 30-35.

มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2553). “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รุจิร์ ภู่สาระ. (2546). การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.

วราภรณ์ ตราชู. (2542). “การประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหการ (หลักสูตรปรับปรุงใหม่) พุทธศักราช 2537 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเกล้าธนบุรี.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2545). การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการพิมพ์.

_____. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อาร์ แอนด์ ปริ้น จำกัด, 2554.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2527). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

_____. (2546). “การประเมินหลักสูตร.” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการประเมินหลักสูตร เสนอที่มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. (2546). “การประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วยเทคนิค Balanced Score Card (BSC).” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการประเมินหลักสูตร ที่มูลนิธิเซนต์คาเบรียล.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การปฏิรูปหลักสูตรตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพาณิชย์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2548). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด .

สุพรพรรณ พัฒนพาณิชย์ และทัศนา แสวงศักดิ์. (2545). การติดตามผลสำเร็จการศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา คระศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Beauchamp, George A. (1981). The Curriculum of Elementary School.Boston : Allyn and acon lnc.

_____. (1981). Curriculum Theory. 4th ed. Illinois: F E Peacock.

Bernie Trilling and Charles Fadel. (2009). 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. U.S.A. : Jossey-Bass A Wiley Imprint.

Caswell, H.L., and D.S. Campbell. (1935). Curriculum Development. New York : American Book Company.

Heidi Hayes Jacobs. (2009). Curriculum 21 Essential Education for a Changing World. Alexandria, VA:ASCD.

Murray Print. (1993). Curriculum Development and Design. 2nd ed. Sydney : Australia by dbooks.

Stuffelbeam , Daniel L. et al. (1971). Education Evaluation and Decision Making. ltasca, lllinois : Peacock Publisher.

Taba, Hida. Curriculum Development: Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace and World Inc.,1996.

Tyler, R.W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : University of Chicago Press, 1969.

Stufflebeam, D. L. (2003). “The CIPP model for evaluation.” In The international handbook of educational evaluation, Chapter 2. Edited by D.L.Stufflebeam and T. Kellaghan. Boston: kluwer Academic Publishers.